

retorisk trening

(gymnastikk / askese)

La oss da si at retorikken er
evnen til i enhver sak
å se hvilke muligheter vi har
til å overtale

Aristoteles († ca. 322 f.kr.)

lage - *poesis*
bruke - *praxis*
forstå - *theoria*

Aristoteles († ca. 322 f.kr.)

trene seg på
å gjøre svart til hvitt
ettersom
enhver sak har to sider
fordi
det kommer an på øynene som ser

- *Protagoras*
(† ca. 420 f.kr.)

retorisk undervisning

å etterligne (*mimesis*)

forbilder (*paradeigma*)

for å huske en overflod (*copia*)

av gode valgmuligheter

Den gamle skolen

Gammel (og god?) klasseromspraksis besto i å etterligne forbilledlige eksempeltekster (*klassikere*). Lærerens eksempelsamling ble dermed en målestokk (*kanon*).

1. *Lectio*

høytlesning: diksjon / artikulasjon (internalisere)

2. *Praelectio*

for(e)lesning: tekstanalyse / leseveiledning

3. *Memoria*

utenatføring (som skulle lede til overskudd; *copia*)

4. *Parafrasis*

fri gjenfortelling (skiller form fra innhold)

5. *Conversio (translatio)*

overføring til annen uttrykksmåte, for eksempel mellom prosa og vers (eller ved oversettelse)

6. *Recitatio*

opplesning/framføring (eksternalisere)

7. *Correctio*

lærerkommentar: ros og forbedringsmuligheter

6 Disse praktiske arbeidsmåtene ble så tatt i bruk i arbeidet med de 14 for-øvelsene (*progymnasmata*).

de 14 progymnasmat

Nidtale (*vituperatio*)

Lovtale (*encomium*)

Contra-innlegg (*refutatio*)

Pro-innlegg (*confirmatio*)

Sammenligning (*comparatio*)

Drøfting (*thesis*)

+ Fabel, Fortelling, Kreia, Sentens,
Allmennsted, Karakterframstilling,
Beskrivelse, Lovforslag

retorisk fornuft

en lære om stridsspørsmål
= ***stasis***-læren

en lære om å finne grunner (svar)
= ***topos***-læren

en lære om å ***prøve/teste*** grunner
= ***dialektikken***

I opplysningens tjeneste

~ medborgerlig dannelse ~

Hvorfor bruke så mye tid & krefter på bare prat:

Hva skal drøfting og argumentasjon tjene til?

- 1. Hindre blodbad** [demokrati & rettsstat]
ved å utøve konflikter gjennom ordstrid
- 2. Utvikle enighet** [byråkrati & spilleregler]
finne felles grunn i *stridsspørsmål*
- 3. Danne medborgere** [skole og folkeskikk]
som er i stand til å tale sin egen sak
- 4. Fjerne tvil** [vitenskap, f.eks. *peer-review*]
finne sikker grunn i *tvilsspørsmål*
- 5. Alt i alt:** å opplyse saken ...
... til beste for fellesskapet

Dermed er det en grunnleggende demokratisk ferdighet

9 *å tåle både motargumenter og nederlag*